

УДК 338.516.46:628.1

<https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2020.1.2.6>

Р.В. МОРОЗОВ

Херсонський державний аграрно-економічний університет

ORCID: 0000-0002-1454-6296

О.В. БІЛОУС

Херсонський державний аграрно-економічний університет

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАСТОСУВАННЯ СТИМУЛЮЮЧОГО ТАРИФООТВОРЕННЯ У СФЕРІ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

У статті розглядаються теоретичні й організаційно-практичні аспекти застосування стимулюючого тарифоутворення у сфері централізованого водопостачання та водовідведення. У дослідженні наведена ґрунтовна характеристика нормативної бази щодо запровадження стимулюючого регулювання у сфері централізованого водопостачання та водовідведення. Узагальнено і уточнено сутнісні характеристики стимулюючого регулювання. На основі аналізу чинного вітчизняного законодавства визначено ключові механізми тарифоутворення. Ключовими механізмами тарифоутворення, що ґрунтуються на принципах стимулюючого регулювання є: встановлення довгострокових тарифів; встановлення ліцензіатам цільових завдань щодо скорочення витрат і втрат води, витрат електроенергії та цільових показників якості; стимулювання ліцензіата до скорочення неефективних операційних витрат; формування регуляторної бази активів та доходу на неї, використання якого є цільовим. Доведено важливість застосування стимулюючого тарифоутворення у сфері централізованого водопостачання та водовідведення. Важливим аргументом на користь розвитку стимулюючого тарифоутворення у сфері централізованого водопостачання та водовідведення є той факт, що формування тарифів на принципах стимулюючого регулювання – це сучасний та дієвий підхід до регулювання діяльності господарюючих суб'єктів, що добре зарекомендував себе в міжнародній регуляторній практиці, оскільки спонукає підприємства до ефективного використання ресурсів та підвищення ефективності діяльності в цілому. Тарифна методологія RAB-регулювання спрямована в основному на перехід до тарифів, що відображають вартість послуг та забезпечує стимули для інвестицій в модернізацію та розширення мережевої інфраструктури. Доведено, що завдяки збільшенню обсягів інвестицій в інфраструктуру буде підвищуватись ефективність господарської діяльності. У свою чергу, це підвищить рівень задоволення споживачів якістю послуг, тоді як нагляд з боку Регулятора забезпечить прийнятну вартість цих послуг для споживачів.

Ключові слова: стимулююче тарифоутворення, RAB-регулювання, централізоване водопостачання та водовідведення, організаційно-економічне забезпечення.

Р.В. МОРОЗОВ

Херсонский государственный аграрно-экономический университет

ORCID: 0000-0002-1454-6296

О.В. БИЛОУС

Херсонский государственный аграрно-экономический университет

ПРОБЛЕМАТИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СТИМУЛИРУЮЩЕГО ТАРИФООБРАЗОВАНИЯ В СФЕРЕ ЦЕНТРАЛИЗОВАННОГО ВОДОСНАБЖЕНИЯ И ВОДООТВЕДЕНИЯ

В статье рассматриваются теоретические и организационно-практические аспекты использования стимулирующего тарифообразования в сфере централизованного водоснабжения и водоотведения. В исследовании приведена детальная характеристика нормативной базы по использованию стимулирующего регулирования в сфере централизованного водоснабжения и водоотведения. Обобщены и уточнены существенные характеристики стимулирующего регулирования. На основе анализа действующего отечественного законодательства определены ключевые механизмы тарифообразования. Ключевыми механизмами тарифообразования, которые основываются на принципах стимулирующего регулирования являются: установление долгосрочных тарифов; установление лицензиатам целевых задач по сокращению расходов и потерь воды, расхода электроэнергии и целевых показателей качества; стимулирование лицензиата к сокращению неэффективных операционных расходов; формирование регуляторной базы активов и ее дохода, использование которого является целевым. Доказана важность применения стимулирующего тарифообразования в сфере централизованного водоснабжения и водоотведения. Важным аргументом

в пользу развития стимулирующего тарифообразования в сфере централизованного водоснабжения и водоотведения является тот факт, что формирование тарифов на принципах стимулирующего регулирования – это современный и действенный подход к регулированию деятельности хозяйствующих субъектов, который хорошо зарекомендовал себя в международной регуляторной практике, поскольку побуждает предприятия к эффективному использованию ресурсов и повышению эффективности деятельности в целом. Тарифная методология RAB-регулирования направлена в основном на переход к тарифам, которые отражают стоимость услуг и обеспечивают стимулы для инвестиций в модернизацию и расширение сетевой инфраструктуры. Доказано, что благодаря увеличению объемов инвестиций в инфраструктуру будет повышаться эффективность хозяйственной деятельности. В свою очередь, это повысит уровень удовлетворения потребителей качеством услуг, тогда как надзор со стороны Регулятора обеспечит приемлемую стоимость этих услуг для потребителей.

Ключевые слова: стимулирующее тарифообразование, RAB-регулирование, централизованное водоснабжение и водоотведение, организационно-экономическое обеспечение.

R.V. MOROZOV

Kherson State Agrarian and Economic University

ORCID: 0000-0002-1454-6296

O.V. BILOUS

Kherson State Agrarian and Economic University

PROBLEMATICS OF THE APPLICATION OF STIMULATING TARIFFING IN THE CENTRALIZED SPHERE WATER SUPPLY AND DRAINAGE

The article deals with the theoretical and organizational-practical aspects of the application of stimulating tariff formation in the field of centralized water supply and drainage. The study provides a thorough description of the regulatory framework for the introduction of incentive regulation in the field of centralized water supply and drainage. The essential characteristics of stimulating regulation are generalized and specified. Based on the analysis of the current domestic legislation, key mechanisms of tariff formation have been identified. The key tariff-setting mechanisms based on the principles of incentive regulation are: setting long-term tariffs; setting targets for licensees to reduce water costs and losses, electricity costs and quality targets; encouraging the licensee to reduce inefficient operating expenses; formation of the regulatory base of assets and income for which it is targeted. The importance of stimulating tariff formation in the field of centralized water supply and drainage has been proved. An important argument for the development of stimulating tariff formation in the field of centralized water supply and drainage is the fact that the formation of tariffs on the principles of incentive regulation is a modern and effective approach to regulating the activity of economic entities, which is well established in international regulatory practice, since to efficient use of resources and increase the efficiency of the activity as a whole. RAB-regulatory tariff methodology is mainly aimed at switching to tariffs that reflect the cost of services and provide incentives for investment in upgrading and expanding network infrastructure. It is proved that increasing the volume of investments in infrastructure will increase the efficiency of economic activity. In turn, this will increase consumers' satisfaction with the quality of services, while regulatory oversight will ensure that these services are reasonably priced for consumers.

Keywords: stimulating tariff formation, RAB-regulation, centralized water supply and drainage, organizational and economic support.

Постановка проблеми

Економіка України протягом років незалежності зазнала значних інституційних змін. Трансформаційні процеси останнього десятиліття, що охопили всі галузі національної економіки, суттєво вплинули на розвиток житлово-комунальної галузі.

Тенденції розвитку енергетичної та комунальної сфери спрямовані на виконання стратегічних цілей орієнтованих на європейську інтеграцію України, членство у Європейському Союзі та Північноатлантичному альянсі.

Досліджуючи стан водопровідно-каналізаційної галузі країни, використовуючи методи порівняльного аналізування рівнів ефективності компаній (бенчмаркінгу), якість послуг, які надаються підприємствами водопостачання та водовідведення, можна стверджувати, що теперішній стан галузі не в повній мірі відповідає сучасним світовим стандартам. Зазначене обумовлюється в першу чергу незадовільним технічним станом та високим рівнем зношеності основних фондів підприємств централізованого водопостачання та водовідведення; застосуванням застарілих технологій та обладнання у водопровідно-каналізаційних системах; високим рівнем витоків та неврахованим втратам води.

Нині окремої уваги потребує той факт, що при відносно стабільній тенденції до зниження обсягів споживання послуг, високим залишається рівень використання установлених виробничих

потужностей систем і обладнання та, відповідно, висока енергоємність виробництва послуг із водопостачання та водовідведення.

Вирішення зазначених проблем полягає в здійсненні заходів з реконструкції та модернізації виробництва, в запровадженні інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств водопровідно-каналізаційної галузі (ВКГ). Для реалізації інноваційно-інвестиційного шляху розвитку підприємств ВКГ необхідне відповідне фінансове забезпечення. Дефіцит обігових коштів, низька платіжна дисципліна населення, недостатній рівень фінансування із державного та місцевих бюджетів, відсутність фінансування таких загальнодержавних цільових програм, як «Питна вода України», небажання щодо довгострокового кредитування банківськими структурами підприємств ВКГ та величезні ставки кредитування, відсутність залучених інвестицій в комунальні підприємства, складнощі та довготривалий процес при залученні кредитних коштів ЄБРР та НЕФКО, стоять перешкодою розвитку галузі.

Також однією із перешкод на шляху розвитку сфери ВКГ є діюча тарифна політика, при якій підприємства змушені застосовувати тарифи на послуги централізованого водопостачання та водовідведення, що затверджуються відповідно до методології «витрати плюс», та які є потенційно збитковими. Сьогоднішня система тарифоутворення така, що майбутні витрати підприємств ВКГ залежать від затрат попереднього звітного періоду. Наприклад, якщо підприємству вдалося скоротити затрати, то всі невикористані кошти заберуть у наступному плановому періоді, а якщо навпаки витрати збільшено, йому в наступному році додадуть додаткові кошти. Тому, в кінцевому підсумку підприємства ВКГ позбавлені економічного стимулу працювати ефективно. Ця система не вигідна ні підприємствам ВКГ, ні споживачам.

Альтернативою діючій тарифній політиці має стати стимулююче тарифоутворення або RAB-регулювання (Regulatory Asset Base – регульована база активів).

Слід зазначити, що відповідно до статті 17 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» [1] НКРЕКП розробляє та затверджує нормативно-правові акти, зокрема, порядки (методики) формування, розрахунку та встановлення державних регульованих цін і тарифів для суб'єктів природних монополій у сферах енергетики та комунальних послуг, а також для інших суб'єктів господарювання, що провадять діяльність на ринках у сферах енергетики та комунальних послуг, якщо відповідні повноваження надані Регулятору законом.

Наразі НКРЕКП проводиться робота щодо напрацювання нормативно-правової бази з метою впровадження механізму стимулюючого регулювання як одного з пріоритетних напрямків діяльності НКРЕКП у частині державного регулювання сектору водопостачання та водовідведення. Так, у 2017 р. затверджено ряд нормативно-правових актів, що дозволяють впровадити механізм стимулюючого регулювання. Проте, на даний час жодному підприємству ВКГ не встановлено тарифи на основі методології RAB-регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Виробничий досвід дозволяє висвітлити деякі ретроспективні підгрунтя даної проблематики і виявити наявність підстав для оптимістичного погляду на застосування стимулюючого тарифоутворення у сфері централізованого водопостачання та водовідведення у майбутньому. Зазначимо, що перехід до стимулюючого тарифоутворення передбачено стратегічними документами ЄС, Коаліції та Уряду України.

В останньому Звіті про результати діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, у 2018 р., який щорічно затверджується на виконання вимог статті 14 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» [1], детально висвітлено діяльність Регулятора з питань регулювання у сферах природних монополій та на суміжних ринках, внесок у реформування ринків природного газу та електроенергії, вдосконалення системи регулювання у сферах комунальних послуг.

Так, у розділі «Реформування системи цінового регулювання природних монополій» визначено, що однією з передумов інтеграції енергетичного сектору України до енергетичних ринків ЄС та створення привабливого інвестиційного клімату в регульованих НКРЕКП галузях є запровадження загальноприйнятих у країнах з ринковою економікою підходів до тарифного регулювання природних монополій, які базуються на застосуванні концепції норми прибутку на інвестований капітал (Rate of Return – RoR) та регуляторної бази активів (Regulatory Asset Base – RAB). Враховуючи основні тенденції у країнах ЄС, подальший розвиток системи тарифного регулювання в Україні має базуватись на впровадженні механізмів багаторічного стимулюючого регулювання із застосуванням методів порівняльного аналізу ефективності компаній (бенчмаркінгу) та врахуванням показників якості послуг. Протягом 2012–2018 рр. була сформована нормативно-правова база запровадження стимулюючого регулювання для суб'єктів природних монополій в електроенергетиці, газовому секторі, сферах централізованого теплопостачання, водопостачання і водовідведення. З 2016 р. метод стимулюючого

регулювання застосовувався при регулюванні тарифів на послуги у сфері транспортування природного газу для ПАТ «Укртрансгаз».

Разом з тим деякі аспекти запропонованого підходу до стимулюючого регулювання, наприклад, метод розрахунку регуляторної бази активів (RAB) неоднозначно сприймаються як експертним середовищем, так і суспільством. Слід зауважити, що протягом 2018 р. за ініціативою Регулятора свою оцінку щодо запропонованого варіанта регулювання надали Секретаріат Енергетичного Співтовариства, експерти ЄС у рамках проекту TAIEX та консультанти проектів USAID.

Зважаючи на вищезазначене, постає нагальна потреба у комплексному вирішенні наукової проблеми застосування стимулюючого тарифоутворення у сфері централізованого водопостачання та водовідведення відповідно до інституційних трансформацій у вітчизняній економіці, що визначає значущість і актуальність теми даного дослідження.

Формулювання мети дослідження

Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні питання застосування стимулюючого тарифоутворення у сфері централізованого водопостачання та водовідведення.

Викладення основного матеріалу дослідження

Дослідження доцільно розпочати з узагальнення і уточнення сутності стимулюючого регулювання (рис. 1).

Рис. 1. Сутність стимулюючого регулювання

У водопровідно-каналізаційній галузі тарифи встановлюються на довгостроковий період (три або п'ять років). Тарифи враховують: цільові завдання суб'єкту господарювання щодо скорочення витрат в мережах та впровадження енергозберігаючих технологій; завдання з підвищення загальної ефективності шляхом скорочення неефективних операційних витрат; забезпечення належної якості централізованого водопостачання та водовідведення; інвестиції в системи водопостачання та водовідведення для їх оновлення.

Стимулююче тарифоутворення або RAB-регулювання – система довгострокового тарифоутворення, основною метою якої є залучення інвестицій в розвиток і модернізацію мережевої інфраструктури.

Вперше методика тарифоутворення на основі регульованої бази інвестованого капіталу (RAB) була застосована в Великобританії в кінці 80-х роках минулого століття. В середині 90-х років XX ст. на RAB-регулювання перейшло більшість країн Західної Європи, Канада, США, Австралія. Європейський союз у 2002 р. зобов'язав країни Східної Європи застосовувати RAB при встановленні тарифів для монополій і на RAB-регулювання перейшли Чехія, Словаччина, Угорщина, Польща, Румунія, Болгарія та ряд інших держав. Впровадження RAB-регулювання в Україні передбачено Угодою про асоціацію України з ЄС в частині імплементації Директиви 2009/72/ЄС.

Наразі в світовій практиці широко використовуються нові методи регулювання природних монополій (RAB-регулювання). Стимулююче регулювання виявилось досить ефективним (світові

компанії знизили свої операційні витрати у декілька раз, що сприяло зниженню тарифів та зменшенню навантаження на споживачів). Відтоді провідні економісти вважають систему RAB-регулювання зразком тарифного регулювання у світі, в першу чергу для розподільчих електричних мереж, систем водопостачання і зв'язку.

Основною метою RAB-регулювання є залучення інвестицій в розширення і модернізацію інфраструктури. Світова практика показала, що регулювання тарифів на основі методології RAB має ряд переваг для компаній і споживачів перед діючою зараз системою «витрати плюс».

Вищевикладене дає змогу стверджувати, що перехід до тарифоутворення на послуги на засадах стимулюючого регулювання є найбільш оптимальним для підприємств ВГК.

Так, стосовно сфери централізованого водопостачання та водовідведення у Звіті НКРЕКП висвітлено, що основним джерелом інвестицій у 2018 р., як і впродовж попередніх років, була амортизація в обсягах, що передбачені структурами тарифів (65% від загального обсягу інвестування). Також залучались кошти за рахунок прибутку, передбаченого у структурі тарифів ліцензіатів.

Зазначимо, що обсяг виробничих інвестицій з прибутку визначається в розмірах, що є необхідними для поступового відновлення мереж (покращення функціонування підприємств водопровідно-каналізаційного господарства) та з урахуванням потреб щодо виконання фінансових зобов'язань ліцензіатів перед міжнародними фінансовими організаціями.

Стосовно переходу до стимулюючого регулювання у 2018 р. в НКРЕКП продовжено підготовчу роботу із запровадження механізмів тарифоутворення на принципах стимулюючого регулювання у сфері централізованого водопостачання та водовідведення, розпочату у 2016 р. в рамках співпраці з Проектом USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні», коли були розроблені й погоджені Головою НКРЕКП Концепція та План дій щодо запровадження стимулюючого регулювання у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення.

У 2018 р. зусилля були спрямовані на виконання завдань, передбачених Планом дій. Нормативна база Упродовж 2018 р. проводились консультації для ліцензіатів НКРЕКП щодо застосування нормативної бази запровадження стимулюючого регулювання у сфері централізованого водопостачання та водовідведення – чотирьох постанов НКРЕКП:

- «Про затвердження Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення на принципах стимулюючого регулювання» від 14.09.2017 р. № 1132 [2];

- «Про затвердження Процедури встановлення тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення на принципах стимулюючого регулювання» від 14.09.2017 р. № 1133 [3];

- «Про встановлення регуляторної норми доходу на регуляторну базу активів для суб'єктів природних монополій, що провадять (мають намір провадити) господарську діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення» від 14.09.2017 р. № 1134 [4];

- «Про затвердження Порядку визначення регуляторної бази активів суб'єктів природних монополій, що провадять (мають намір провадити) господарську діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення» від 14.09.2017 р. № 1135 [5].

Аналіз чинного вітчизняного законодавства дозволяє визначити ключові механізми тарифоутворення. Ключовими механізмами тарифоутворення, що ґрунтуються на принципах стимулюючого регулювання є: встановлення довгострокових тарифів; встановлення ліцензіатам цільових завдань щодо скорочення витрат і втрат води, витрат електроенергії та цільових показників якості; стимулювання ліцензіата до скорочення неефективних операційних витрат; формування регуляторної бази активів та доходу на неї, використання якого є цільовим (у першу чергу – на реалізацію довгострокової інвестиційної програми ліцензіата).

Що стосується методичних рекомендацій з розробки довгострокових інвестиційних програм, то відповідно до законодавства у разі застосування будь-якого способу державного регулювання цін з метою встановлення довгострокового тарифу суб'єкти господарювання у сфері комунальних послуг подають на узгодження Регулятору розроблену довгострокову інвестиційну програму після її громадського обговорення. Крім того, наявність такої програми є обов'язковою умовою переходу до стимулюючого регулювання.

Ураховуючи недостатній досвід ліцензіатів з підготовки довгострокових програм, НКРЕКП спільно з консультантами Проекту USAID були підготовлені Методичні рекомендації з розроблення довгострокових інвестиційних програм у разі застосування тарифів на принципах стимулюючого регулювання у сфері централізованого водопостачання та водовідведення. Ці рекомендації надають методологічну допомогу щодо вибору проектів, джерел фінансування, визначення техніко-економічних показників інвестиційних заходів тощо.

Для методологічного забезпечення запровадження механізмів формування тарифів на принципах стимулюючого регулювання фахівцями НКРЕКП спільно з консультантами Проекту USAID розроблено Правила організації та ведення обліку за ліцензованими видами діяльності суб'єктами господарювання з централізованого водопостачання та водовідведення, затверджені постановою НКРЕКП від 27.12.2017 р.

№ 1474 [6], що набули чинності 26.09.2018 р. Ці Правила визначають мету, завдання, принципи, процедури, механізми і єдині методичні засади організації та ведення обліку за ліцензованими видами діяльності у сфері централізованого водопостачання та водовідведення окремо від інших видів діяльності ліцензіата. Зокрема передбачено, що ліцензіати повинні внести зміни до своїх систем обліку (наприклад, запровадити додаткову класифікацію витрат, вести облік регуляторної бази активів тощо), а НКРЕКП, у свою чергу, – відслідковувати виконання цільових показників.

Наріжним каменем моделі стимулюючого тарифоутворення є регуляторна база активів. До базових активів відносять безпосередньо мережі (державні, комунальні і приватні), рухоме і нерухоме майно операторів мереж, обладнання. Всі ці активи, незалежно від власника, оцінюються. Тільки їх оцінка проводиться не за залишковою балансовою вартістю, а з принципу функціонального заміщення.

Щодо оцінки активів, слід констатувати, що відповідно до Закону України «Про природні монополії» [7; 8] для визначення регуляторної бази активів під час переходу до стимулюючого регулювання суб'єктом оціночної діяльності одноразово проводиться незалежна оцінка активів. Водночас Методика оцінки активів суб'єктів природних монополій, суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сфері комбінованого виробництва електричної та теплової енергії, затверджена наказом ФДМУ від 12.03.2013 р. № 293 [9], потребує внесення змін щодо класифікатора активів, строків корисної експлуатації активів, формул коефіцієнтів оптимізації та укрупнених показників відновлювальної вартості. Внесення змін до Методики оцінки активів очікувалося у 2019 р., але наразі не внесені.

Висновки

У статті доведена важливість застосування стимулюючого тарифоутворення у сфері централізованого водопостачання та водовідведення. Важливим аргументом на користь розвитку стимулюючого тарифоутворення у сфері централізованого водопостачання та водовідведення є той факт, що формування тарифів на принципах стимулюючого регулювання – це сучасний та дієвий підхід до регулювання діяльності господарюючих суб'єктів, що добре зарекомендував себе в міжнародній регуляторній практиці, оскільки спонукає підприємства до ефективного використання ресурсів та підвищення ефективності діяльності в цілому. Тарифна методологія RAB-регулювання спрямована в основному на перехід до тарифів, що відображають вартість послуг та забезпечує стимули для інвестицій в модернізацію та розширення мережевої інфраструктури. Доведено, що завдяки збільшенню обсягів інвестицій в інфраструктуру буде підвищуватись ефективність господарської діяльності. У свою чергу, це підвищить рівень задоволення споживачів якістю послуг, тоді як нагляд з боку Регулятора забезпечить прийнятну вартість цих послуг для споживачів.

Список використаної літератури

1. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг: Закон України від 22 вересня 2016 р. № 1540-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19> (дата звернення: 30.04.2020).
2. Про затвердження Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення на принципах стимулюючого регулювання: Постанова НКРЕКП від 14 вересня 2017 № 1132 / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1132874-17> (дата звернення: 30.04.2020).
3. Про затвердження Процедури встановлення тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення на принципах стимулюючого регулювання: Постанова НКРЕКП від 14 вересня 2017 № 1133 / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1133874-17> (дата звернення: 30.04.2020).
4. Про встановлення регуляторної норми доходу на регуляторну базу активів для суб'єктів природних монополій, що провадять (мають намір провадити) господарську діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення: Постанова НКРЕКП від 14 вересня 2017 № 1134 / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1134874-17> (дата звернення: 30.04.2020).
5. Про затвердження Порядку визначення регуляторної бази активів суб'єктів природних монополій, що провадять (мають намір провадити) господарську діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення: Постанова НКРЕКП від 14 вересня 2017 № 1135 / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1135874-17> (дата звернення: 30.04.2020).
6. Про затвердження Правил організації та ведення обліку за ліцензованими видами діяльності суб'єктами господарювання у сфері централізованого водопостачання та водовідведення:

- Постанова НКРЕКП від 27 грудня 2017 № 1474 / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1474874-17> (дата звернення: 30.04.2020).
7. Про природні монополії: Закон України від 20 квітня 2000 р. № 1682-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14> (дата звернення: 30.04.2020).
 8. Про внесення змін до Закону України «Про природні монополії»: Закон України від 21 червня 2012 № 4998-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4998-17> (дата звернення: 30.04.2020).
 9. Про затвердження Методики оцінки активів суб'єктів природних монополій, суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сфері комбінованого виробництва електричної та теплової енергії: Наказ ФДМУ від 12 березня 2013 № 293 / Фонд державного майна України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0522-13> (дата звернення: 30.04.2020).

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine. Pro Natsionalnu komisiyu, shcho zdiysnyuye derzhavne rehulyuvannya u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh vid 22 veresnya 2016 r. № 1540-VIII [About National Commission for State Regulation in the Fields of Energy and Utilities: from September 22, 2016. № 1540-VII] / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19> (accessed 30.04.2020). (in Ukrainian)
2. National Commission for State Regulation in the Fields of Energy and Public Utilities. Pro zatverdzhennja Porjadku formuvannja taryfiv na centralizovane vodopostachannja ta vodovidvedennja na pryncypakh stymuljujuchogho rehuljuvannja: vid 14 veresnja 2017 r. № 1132 [About approval of the Procedure for Setting Tariffs for Centralized Water Supply and Drainage on the Principles of Incentive Regulation from September 14, 2017 № 1132] / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1132874-17> (accessed:30.04.2020). (in Ukrainian)
3. National Commission for State Regulation in the Fields of Energy and Public Utilities. Pro zatverdzhennja Procedury vstanovlennja taryfiv na centralizovane vodopostachannja ta vodovidvedennja na pryncypakh stymuljujuchogho rehuljuvannja: vid 14 veresnja 2017 r. № 1133 [About approval of the Procedure for setting tariffs for centralized water supply and drainage on the principles of incentive regulation from September 14, 2017 № 1133] / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1133874-17> (accessed: 30.04.2020). (in Ukrainian)
4. National Commission for State Regulation in the Fields of Energy and Public Utilities. Pro vstanovlennja rehuljatornoji normy dokhodu na rehuljatornu bazu aktyviv dlja sub'ektiv pryrodnykh monopolij, shho provadjatj (majutj namir provadyty) ghospodarsjku dijajlnistj z centralizovanogho vodopostachannja ta vodovidvedennja: vid 14 veresnja 2017 r. № 1134 [About establishing the regulatory rate of return on the regulatory base of assets for entities of natural monopolies conducting (intending to) economic activities for centralized water supply and drainage from September 14, 2017 № 1134] / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1134874-17> (accessed: 30.04.2020). (in Ukrainian)
5. National Commission for State Regulation in the Fields of Energy and Public Utilities. Pro zatverdzhennja Porjadku vyznachennja rehuljatornoji bazy aktyviv sub'ektiv pryrodnykh monopolij, shho provadjatj (majutj namir provadyty) ghospodarsjku dijajlnistj z centralizovanogho vodopostachannja ta vodovidvedennja: vid 14 veresnja 2017 r. № 1135 [About approval of the Procedure for Determining the Regulatory Base of the Assets of Natural Monopoly Entities Conducting (Intending to Perform) Economic Activities for Centralized Water Supply and Drainage from September 14, 2017 № 1135] / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1135874-17> (accessed: 30.04.2020). (in Ukrainian)
6. National Commission for State Regulation in the Fields of Energy and Utilities. Pro zatverdzhennja Pravyl orghanizaciji ta vedennja obliku za licenzovanymy vydamy dijajlnosti sub'jektamy ghospodarjuvannja u sferi centralizovanogho vodopostachannja ta vodovidvedennja: vid 27 ghrudnja 2017 r. № 1474 [About approval of the Rules for the organization and accounting of licensed types of activities by entities in the field of centralized water supply and sewerage from December 27, 2017 № 1474] / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1474874-17> (accessed: 30.04.2020). (in Ukrainian)
7. Verkhovna Rada of Ukraine. Pro pryrodni monopoliji vid 20 kvitnja 2000 r. № 1682-III [About Natural Monopolies: from April 20, 2000 № 1682-III] / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14> (accessed: 30.04.2020). (in Ukrainian)

8. Verkhovna Rada of Ukraine. Pro vnesennja zmin do Zakonu Ukrajinjy «Pro pryrodni monopoliji» vid 21 chervnja 2012 r. № 4998-VI [About Amendments to the Law of Ukraine "On Natural Monopolies": from June 21, 2012 № 4998-VI] / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4998-17> (accessed 30.04.2020). (in Ukrainian)
9. State Property Fund of Ukraine. Pro zatverdzhennja Metodyky ocinky aktiviv sub'ektiv pryrodnykh monopolij, sub'ektiv ghospodarjuvannja na sumizhnykh rynkakh u sferi kombinovanogho vyrobnytva elektryčnoji ta teplovoi energiji: vid 12 bereznja 2013 r. № 293 [About approval of the Methodology of valuation of assets of subjects of natural monopolies, subjects of management in the adjacent markets in the field of cogeneration of electric and thermal energy from March 12, 2013 № 293] / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0522-13> (accessed: 30.04.2020). (in Ukrainian)